

PRZEGLĄD TECHNICZNY

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM TECHNIKI I PRZEMYSŁU.

Wydawnictwa rok czterdziesty szósty.

Redaktor Stefan Twardowski, inż.

Komitet Redakcyjny: S. Anczyc, prof.; M. Chorzewski, inż.; W. Chroński, inż.; W. Czirzanowski, prof.; H. Czopowski, prof.; P. Drzewiecki, inż.; J. Eberhardt, inż.; L. Karasiński, prof.; H. Korwin-Krukowski, prof.; F. Kucharzewski, inż.; H. Mierzejewski, prof.; W. Paszkowski, inż.; I. Radziszewski, inż.; E. Sokal, inż.; M. Thuille, prof.; C. Witoszyński, prof.

Komisja redakcyjna działu „Architektura”: architekci: C. Domaniewski, J. Heurich, W. Jabłoński, K. Jankowski, J. Kłos, M. Kwiatkowski, W. Michalski, H. Stifelman, S. Szyller, Z. Wóycicki.

Komisja redakcyjna działu „Komunikacje”: T. Balcki, inż.; A. Gołębiowski, inż.; B. Hummel, inż.; A. Przybylski; Z. Sznuć, inż.; S. Zieliński, inż.

Cena numeru pojedynczego Mk. 3.50.

Biuro Redakcji i Administracji: Warszawa, ul. Czackiego (dawn. Włodzimierska) № 3 (Gmach Stowarzyszenia Techników). Telefonu № 57-04. Redaktor przyjmuje w poniedziałki, środy i piątki od godz. 7 do 9 wieczorem. Administracja otwarta codziennie od godz. 10 do 2, wieczorem od godz. 6-jej do 8-jej prócz soboty. Wejście przez schody główne budynku albo przez sień w podwórzu nawprost bramy № 3.

„KARPATY”

Spółka z ogranicz. odpow. dla sprzedaży produktów olejów mineralnych

WARSZAWA, Bielańska 25, tel. 282-04, adr. telegr.: „Karpaty”. KRAKÓW, Szewska 4.

CENTRALNE BIURO SPRZEDAŻY

Galicyjskiego Karpackiego Towarzystwa Naftowego dawniej Bergheim i Mac Garvey
w Gliniku Marjampolskim.

Poleca: **Benzynę** motorową, automobilową, lotniczą, do pługów motorowych i innych silników spalinowych. **Naftę** do lamp (naftowo-żarowych) oraz celów przemysłowych, **oleje gazowe** (ropę do silników). **Oleje** od najlżejszych wrzcionowych do najcięższych **maszynowych**. **Oleje cylindrowe** (specjalność **do pary przegrzanej marka H**). **Waseliny** wszelkiego rodzaju do celów technicznych i leczniczych. **Parafiny** wysoko krzepnące do celów przemysłowych oraz wyrobu świec. **Smary** do **wozów, rzemieni i walców**.

Poszukiwani ruchliwi agenci.

235

FABRYKA MASZYN

BRANDEL, WITOSZYŃSKI i S=ka

Warszawa — Praga — Grochowska 37/39.

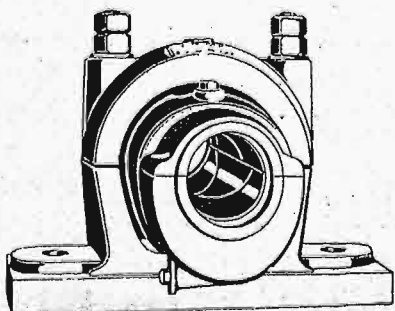
Turbiny parowe.

Pompy odśrodkowe turbinowe.

189

TOW. AKC. J. JOHN w ŁODZI

BIURO WARSZAWSKIE — JERUZOLIMSKA 65. Telef. 6-93 woj.

- PĘDNIE
- ODLEWY ŻELIWNE
- “ WYGŁADZIARKI I WALCE DO NICH ”
- KOTŁY STREBELA.

225

Politechnika Lwowska ogłasza **konkurs**
do końca czerwca 1920 r.
na katedrę zwyczajną Kolejnictwa
od 1 października 1920 r.
Bliższe szczegóły podać Rektorat.

2

Dachówka azbestowo - cementowa
lekka i trwała, wymiar 40 × 40 cm
Wapno, Cement, Oleje mineralne do maszyn
DOM HANDLOWY
ST. MATŁAWSKI i S-ka
WARSZAWA, MONIUSZKI 2. 240

Skład wyrobów żelaznych i stalowych,
artykułów technicznych oraz

248

MASZYN i NARZĘDZI ROLNICZYCH. Na sezon bieżący duży wybór **KOS i SIERPÓW.**

Sprzedaż żelaza, blachy, metali, odlewów, gwoździ i wag.

BRACIA TOMKIEWICZ, Warszawa, Graniczna Nr. 11. Telefon 107-08.

Firma istnieje
od 1902 roku.

Do nabycia w Księgarni E. WENDE i S-ka

O trzech inżynierach polskich XIX w. słynnych na obczyźnie

Kierbedź - Malinowski - Janicki

Odczyt wygłoszony na posiedzeniu technicznym Stowarzyszenia Techników
w Warszawie 12 października 1918 r. przez Feliksa Kucharzewskiego.

Odbitka z Przeglądu Technicznego.

Cena Mk. 3.—

288

WANNY, PIECE kąpielowe żelazo - cynkowane i miedziane.

Kłozety pokojowe, kotły, umywalnie dla szpitali i koszar poleca

Fabryka „METALIK“ Senatorska 28/30. (wprost kościoła Św. Antoniego). Tel. 242-41.

Wszelkie roboty **kotlarsko-blacharskie** wykonywa się podług rysunków i modeli.

255

ODDZIAŁ WARSZAWSKI

DOMU
HANDL.

„MIŁOBĘDZKI i S-ka” W KIJOWIE

ALEJA JEROZOLIMSKA 39, TEL. 219-90.

Wyłączne zastępstwo na b. Królestwo Polskie **Akcyjnej Spółki „Schodnica”**
Rafinerji **produktów naftowych** w Dziedzicach.

Sprzedaż hurtowa i detaliczna wszelkich **smarów rafinowanych i dystyla-**
tów, a także i ubocznych produktów. Dostawa terminowa po uzyskaniu zezwoleń
przewozowych. **Polecamy** ze składu w Warszawie i w Łodzi **różne oleje**
maszynowe i cylindrowe, wrzecionowy, waseliny, smary do wozów
i Tovotta.

Poszukiwani ruchliwi agenci, lub odpowiedzialni zastępcy — składnicy na prowincję.

191

PRZEGLĄD TECHNICZNY

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM TECHNIKI I PRZEMYSŁU.

TREŚĆ. *Mierzejewski H.* O naszych przedwojennych postępach w zakresie budowy obrabiarek kolejowych. — Związki i Stowarzyszenia techniczne. — Przegląd wydawnictw zawodowych. — Od Redakcji.

O naszych przedwojennych postępach w zakresie budowy obrabiarek kolejowych.

Podał **Henryk Mierzejewski**, prof. Politechniki Warszawskiej.

Jednym z najpoważniejszych i zarazem pilnych zagadnień jest wznowienie naszej wytwórczości w zakresie obrabiarek kolejowych. Nie możemy w tej dziedzinie zależeć od zagranicy. Może się zdarzyć, że cudzoziemskie maszyny będą wymagały przeróbek ze względu na inne typy obrabianych części i że nie będą się nadawały do pewnych robót. Fatalnymi w skutkach mogą się okazać terminy dostaw firm cudzoziemskich i ich pewna nieodpowiedzialność za łamanie umów. Na szczęście przed wojną były w Polsce budowane prawie wszystkie typy obrabiarek, używanych w warsztatach kolejowych i wytwórniach wagonów i parowozów, a mianowicie przez Tow. Akc. Gerlach i Półst w Warszawie. Choć wywiezienie tej fabryki przez Rosjan przerwało wytwórczość w tej dziedzinie, ale doświadczenie zdobyte daje możliwość nawiązania tradycji.

Jak wiemy, obróbka zasadniczych elementów taboru kolejowego przedstawia wiele cech charakterystycznych ze względu na kształt i wielkość przedmiotów. W wytwórniach i naprawiarniach taboru znajdują zastosowanie wszystkie znane typy nowoczesnych obrabiarek oraz wiele specjalnych. Ciekawym zagadnieniem jest masowy wyrób rozpórek do kotłów parowozowych, przeróżnej armatury, dalej części łączników wagonowych. Remont lokomotyw wymaga różnych obrabiarek przenośnych: wytaczarek do cylindrów, frezarek do luster suwakowych, tokarek do czopów i przeciwcopów. Do kulis używa się specjalnych szlifierek. Wiele robót uskutecznia się za pomocą pras mechanicznych i hydraulicznych. Gdy będziemy posiadali ustalone typy lokomotyw i wagonów, gdy zostaną opublikowane ich szczegółowe rysunki, można będzie pomyśleć o tem, by jak najwięcej zamiennych, zapasowych części było wyrabianych poza wielkimi wytwórniami. Nasze fabryki już dziś weszły na drogę kooperatywnego przemysłowego. Jest rzeczą wskazaną ten prąd pogłębiać, odciażając stopniowo z trudnych obowiązków zakłady zajęte ogólną budową na rzecz mniejszych pomocniczych przedsiębiorstw. Na tę drogę wchodzi dziś Zachód, rozumiejąc, że specjalizacja taka zapewni wielkie korzyści gospodarce. Spodziewać się też można szybkiego rozwoju specjalnych obrabiarek kolejowych. Dziś proces różniczkowania konstrukcji tych maszyn nie jest zakończony i większość z nich stanowi pierwszy etap specjalizacji.

Do obrabiarek istotnie oryginalnych należą maszyny do obrabiania osi, bandaży i kół, do ram parowozowych, a zwłaszcza do złożeń osiowych, zwane powszechnie kołowkami. Przeszły one właściwą ewolucję, stanowiącą cenny przyczynek do ogólnych postępów w zakresie obróbki masowej ciężkich przedmiotów. Są one najbardziej typowymi obrabiarkami kolejowymi. W tym dziale zaznaczyło się najwybitniej powodzenie warszawskiej fabryki. Jako przykład, wykazujący na czem polegały dokonane postępy omówię konstrukcję kołowek.

Kołówki są najważniejszymi obrabiarkami w naprawiarniach taboru. Doświadczenie wykazuje, że wyboje na kołach parowozowych i wagonowych są znaczne i wynoszą do 10 mm głębokości. Hamowanie kół zapomocą klocków żeliwnych odbywa się często na mrozie, wskutek czego bandaże są nawpół zahartowane i trudno je obrabiać. Złożenia

parowozowe ze względu na obecność licznych czopów i przeciwcopów posiadają kształt skomplikowany i trudno je zamocowywać na maszynie.

Złożenia wagonowe można od biedy obrabiać na dużych zwykłych tokarkach, zamocowując osie w ostrzach i obtaczając bandaże zapomocą zwykłych noży. Pierwszym ulepszeniem było zastosowanie bądź szablonowych noży, bądź suportów. Wkrótce przekonano się, że wydajność zależy głównie od zamocowania złożenia na maszynie. W tokarkach zwykłych lub nieco zmieniionych złożenie otrzymywało obrót za pośrednictwem zabieracza wchodzącego pomiędzy ramiona koła, zaś oś sama była jak gdyby wałem obracającym drugie koło nasadzone na oś hydraulicznie. Przy grubych wiórach zdarzało się, że koła obracały się na osi lub powstawały drgania uniemożliwiające obróbkę.

Zaradzono temu stosując właściwe kołowki, czyli tokarki dwugłowicowe. Dwie tarcze uchwytywne dawały możliwość obracania złożenia nie skręcając jego osi. W tym celu wieńce zębate na tarczach obu głowic otrzymywały napęd za pośrednictwem mocnego wału i kół zębatach wewnątrz łoża. Zwrócono uwagę na podtrzymywanie złożenia zapomocą kularów, wreszcie na konstrukcję suportów szablonowych.

Profil bandaży składa się z obrzeża o dużej pochyłości wewnętrznej i zewnętrznej i łagodnej części bieguwej. Najtrudniej obrócić obrzeże. Gdyby szablon był zwykłym odwzorowaniem profilu, jak przy zwykłych szablonach tokarkowych, rolka w kanale przewodnikowym miałaby do przezwyciężenia takie ukosy, że zacięłaby się odrazu. Istnieje wiele konstrukcji suportów szablonowych, omijających tę trudność. Najlepszym bodaj rozwiązaniem jest użycie t. zw. szablonu wydłużonego i nadanie takiego ruchu względnie imakowi z rolką i szablonowi z rowkiem przewodnikowym, by nóż przesuwiał się po żądanym profilu. W szablonie wydłużonym pochylenia są kilkakrotnie zmniejszone i rolka nie jest spychana na bok.

Na tem i podobnych ulepszeniach zatrzymała się ewolucja kołowki budowanej w Niemczech i wogóle w Europie. Wielkim krokiem naprzód było stworzenie przez fabrykę warszawską nowej kołowki szybkobieżnej, stanowiącej dotychczas najwydatniejszą maszynę tego typu, zbudowaną na kontynencie europejskim. Należy szczerze żałować, że nie doszedł do skutku zamiar wysłania tej kołowki na jedną z wystaw międzynarodowych, co pozwoliłoby zatryumfować przemysłowi naszemu w dziedzinie budowy tak ważnych maszyn jak kołowki. Wojna złamała te polskie ambicje związane z wystąpieniem na arenie międzynarodowej w dziedzinie budowy ciężkich obrabiarek.

(D. n.)

ZWIĄZKI I STOWARZYSZENIA TECHNICZNE.

Stowarzyszenie Techników w Warszawie.

Protokół Zebrania Walnego z d. 19 grudnia 1919 r.

1) Zebranie zagaik wice-prezes Rady p. Emil Świda; na propozycję p. wice-prezesa zaproszono na przewodniczącego p. Wacława Paszkowskiego, który powołał na sekretarza p. Leona Buszkowskiego.

Przed porządkiem obrad przewodniczący odczytał listę członków Stowarzyszenia, zmarłych od dnia 1 lipca 1919 r., pamięć ich uczczono przez powstanie. Są to: Dąbrowski Wacław, Fijałkowski Jan, Herde Juliusz, Jezierski Józef, Kamień-

ski Zygmunt, Komorowski Aleksander, Kummant Edmund, Łopaciński Kazimierz, Marek Ignacy Krystjan, Michałowski Marceł, Pomianowski Józef Stefan, Skłbiński Jan, Teichfeld Mieczysław i Zieleniewski Edmund.

Z kolei odczytano pismo Ligi Pracy o zebraniu konferencyjnym w d. 23 grudnia w sprawie klęsk wywołanych przez strajki i środków zapobiegawczych.

2) Protokół ostatniego Zebrania Walnego, z d. 27 czerwca, odczytany przez sekretarza, został przyjęty.

3) W balotowaniu kandydatów na członków Stowarzyszenia przyjęto wszystkie kandydatury, w liczbie 103, polecane przez Delegację Informacyjną. Wynik balotowania stwierdzili zaproszeni pp.: Zygm. Klamborowski, Markiewicz, Czechowicz, Buterlewicz i Tymowski.

4) Przed wyborami do władz Stowarzyszenia członek Rady, p. Ignacy Gruszczyński udzielił objaśnień co do liczby kandydatów podlegających wyborowi.

Do obliczenia liczby głosów i stwierdzenia wyniku wyborów zostali zaproszeni pp.: Wacław Gruszczyński, Zygmunt Łada i Jerzy Milewski.

Wyniki wyborów przedstawiają się jak następuje:

A) Do Rady wybrano: kol.: Chorzewskiego Maurycego, Gnoińskiego Ksawerego, Rutkowskiego Stanisława i Jabłońskiego Władysława.

B) Do Komisji Rewizyjnej wybrano kol.: Buszkowskiego Leona, Kaszubę Ryszarda, Dreberta Aleksandra i Konecznego Mieczysława.

C) Do Delegacji Informacyjnej wybrano kol.: Bruna Stefana, Ślósarskiego Michała, Karasińskiego Piotra, Rodowicza Stanisława, Woszczyńskiego Wacława i Jasińskiego Michała.

D) Do Wydziału Posiedzeń Technicznych wybrano kol.: Klarnera Czesława, Okolskiego Stanisława, Karpińskiego Henryka, Bąkowskiego Franciszka, Wojciechowskiego Jana, Januszewskiego Piotra, Lenartowicza Józefa, Podoskiego Romana, Wendrowskiego Zygmunta, Świderskiego Leopolda, Zaborowskiego Jana i Kochanowicza Kwiryna.

E) Do Komisji Bibliotecznej wybrano kol.: Dicksteina Alfreda (delegat Koła Architektów), Bochnię Stanisława, Gruszczyńskiego Wacława, Kreczyńskiego Zygmunta, Budzińskiego Włodzimierza i Bitny-Szlachto Seweryna.

F) Do Wydziału Wydawnictw Technicznych wybrano kol.: Chromińskiego Władysława, Mierzejewskiego Henryka i Wojciechowskiego Jana.

5) Wniosek Rady Stowarzyszenia co do konieczności podniesienia składki rocznej referuje członek Rady p. Wł. Jabłoński. Rada proponuje, by nadal wynosiło:

1) wpisowe od członków nowowstępujących . . .	mk. 50
2) składka roczna dla protektorów	„ 180
3) „ „ „ członków miejscowych	„ 120
4) „ „ „ „ zamiejscowych	„ 90
5) „ „ „ „ gości stałych	„ 160
6) „ „ „ „ ulgowa (przez 3 lata od ukończ. zakł. nauk. techn.)	„ 60

Referent wskazuje, że Rada w podniesieniu składki widzi jedyny sposób pokrycia wzrostu wydatków o 140 000 mk.

Na zapytanie p. S. Drewnowskiego referent wyjaśnia, że w obliczeniach swych Rada przewidziała zasitek dla *Przeegl. Techn.* w sumie 56 000 mk.

Panowie S. Drewnowski i F. Bąkowski wskazują na konieczność połączenia sprawy podniesienia składki z omówieniem stosunku Stowarzyszenia do wydawnictwa *Przeegl. Techn.*, przyczem wyrażają przekonanie, że Stowarzyszenie winno ponieść raczej największe ofiary, podnosząc składkę do znacznie wyższej normy, naturalnej w obecnej chwili deprecjacji waluty, niż dopuścić do zachwiania się, lub co gorsza, upadku zasłużonego czasopisma, i to w chwili, gdy może się ono i powinno stać naczelnym organem wspólnym techników wszystkich dzielnic Zjednoczonej Polski. Dla pełni życia Stowarzyszenia nieodzownym jest posiadanie własnego organu.

W wyniku głosowania zdecydowano sprawę składek i sprawę stosunku do *Przeegl. Techn.* rozpatrzyć łącznie.

Członek Rady p. H. Karpiński przytacza szereg liczb z różnych okresów 45-letniego istnienia *Przeegl. Techn.*, nadmieniając, że pismo to, mimo licznych dawniej ogłoszeń, nie mogło istnieć o siłach własnych i wymagało dopłat grona pro-

tektorów. Obecnie przy zastoju w przemyśle i handlu, przy szalonym powiększeniu kosztów wydawniczych, należy przypuścić, że koszt 52 numerów wyniósłby przy 2000 egzemplarzy około 80 marek na członka; pamiętać przytem należy, że bynajmniej nie jesteśmy u kresu wzrostu cen druku i papieru. Rada, widząc, że znaczną sumę należną z zaległych składek rokrocznie wypada zapisywać na straty, patrzy pesymistycznie na skuteczność zbyt znacznego podnoszenia składek; należy mieć na uwadze, że, choć siła nabywczą pieniędzy zmalała bardzo znacznie, jednak dochody członków Stowarzyszenia nie wzrosły w stosunku odpowiednim.

P. St. Manduk w imieniu grona współnakładców *Przeegl. Techn.* kreśli historję czasopisma, nadmieniając, że współnakładcy stale wierzyli, że *Przeegl. Techn.* przekazać będą mogli kiedyś Stowarzyszeniu. Zerwanie związku ze Stowarzyszeniem byłoby dla *Przeegl. Techn.* zabójcze.

Współnakładcy zaproponowali Radzie przekazanie Stowarzyszeniu majątku *Przeegl. Techn.*, składającego się z mebli (około 10 000 mk.), biblioteki, wydawnictw (około 5 000 mk.), w papierach procentowych 3 000 rb., salda w gotówce po zamknięciu ksiąg, wreszcie funduszów: Heilperna 3 000 rb., współnakładców 2 000 rb. i im. s. p. S. Kossutha 20 000 mk.; współnakładcy nie czynili żadnych innych zastrzeżeń, prócz zachowania dawnej nazwy pisma.

Rada jednak w odpowiedzi swej oświadczyła, że choć gotowa jest przejąć pismo, lecz nie może zobowiązać się co do kontynuowania w tym samym zakresie pisma i pod tą samą nazwą.

Mówca zakończył, prosząc Zebranie Walne, imieniem współnakładców, o zdecydowanie przejęcia *Przeegl. Techn.* na własność Stowarzyszenia.

P. Mierzejewski H. w imieniu Koła Mechaników złożył deklarację, w sprawie przejęcia *Przeegl. Techn.* przez Stowarzyszenie i uzasadniał tę deklarację, twierdząc, że poważne pismo techniczne jest pierwszym warunkiem zjednoczenia techników polskich.

P. Appel złożył wniosek składający się z 5 punktów za przejęciem czasopisma, a mianowicie:

Walne Zebranie uchwała:

1) przejąć czasopismo *Przeegl. Techn.* od 1-go stycznia 1920 r. na własność Stowarzyszenia Techników i uważać *Przeegl. Techn.* za organ Stowarzyszenia;

2) kosztą przejęcia, a w następstwie i wydawnictwa *Przeegl. Techn.* pokrywać z budżetu Stowarzyszenia przez konieczne podwyższenie składki rocznej członków, przy jednoczesnym odpowiednim wyzyskaniu dochodów klubowych,

3) utrzymać nadal obowiązek bezpłatnego dostarczania *Przeegl. Techn.* wszystkim członkom Stowarzyszenia;

4) upoważnić Radę Stowarzyszenia do dokonania aktu przejęcia i związanych z tym formalności, oraz do wydatkowania na rachunek budżetu 1920 r. sum na dokonanie przejęcia potrzebnych;

5) prosić Radę Stowarzyszenia o opracowanie instrukcji dla Redakcji i Administracji *Przeegl. Techn.*, jako organu Stowarzyszenia i o przedstawienie projektu instrukcji na najbliższe Walne Zebranie członków Stowarzyszenia;

P. Twardo złożył wniosek podobny, z podaniem sposobów powiększenia liczby ogłoszeń przez wyjednanie ogłoszeń urzędowych oraz samorządów miejskich i powiatowych.

1) *Przeegl. Techn.* przechodzi na własność Stowarzyszenia Techników.

2) Wiadomości tygodniowe się likwidują.

3) *Przeegl. Techn.* wychodzić winien przynajmniej co 2 tygodnie.

4) Z urzędu winny tam być wszystkie ogłoszenia o kursach na posady, wszystkie ogłoszenia o dostawach.

5) Przenumeratorów szukać w całej Polsce, a w pierwszym rzędzie w organach samorządów miejskich i powiatowych.

6) Artykuły powinny być odpowiednio dobrane.

7) Wyzyskanie zapomóg rządowych, instytucji naukowych.

W dalszym ciągu dyskusji zabierali głos za przejęciem *Przeegl. Techn.* przez Stowarzyszenie pp.: prof. Rothert i Bąkowski i t. p.

Na wniosek p. Okolskiego, postanowiono, wobec spóźnio-

nej pory, odłożyć ciąg dalszy posiedzenia na piątek d. 2 stycznia 1920 r.

Na tem posiedzenie o godz. 10 min. 25 zakończono.

Protokół z Zebrania Walnego w d. 2 stycznia 1920 r. (dalszy ciąg zebrania z dn. 19 grudnia 1919 r.). Zebranie zagają wice-prezes Rady p. Emil Świda, powołując na przewodniczącego p. Wacława Paszkowskiego, który zaprosił na sekretarza p. Karola Taylora. Do punktu 5-go porządku obrad przemawiają mówcy, zapisani do głosu na ostatnim zebraniu.

P. Okolski podtrzymuje wnioski p. Appla, dowodząc, że *Przeegl. Techn.* powinien być organem Stowarzyszenia, powołanym do zastąpienia fachowych pism zagranicznych, które ze względu na spadek naszej waluty są bardzo drogie i mało komu dostępne.

P. Sokal prosi o zdecydowanie sprawy zasadniczej, czy *Przeegl. Techn.* zostaje przejęty przez Stowarzyszenie.

P. Szyller w dłuższym przemówieniu przedstawia zasługi *Przeegl. Techn.* dla rozwoju piśmiennictwa architektonicznego, wykazując konieczność utrzymania tego pisma.

Następnie p. Żaryn przedstawia trudności finansowe Stowarzyszenia wskutek nieuchwalenia dotychczas wysokości składki i stawia wniosek, aby, nie przesądzając stosunku *Przeogłądu Technicznego* do Stowarzyszenia, uchwalić zasadnicze minimum składki oraz powołać Komisję z 5 członków, któraby łącznie z Radą Stowarzyszenia rozpatrzyła sprawę wydawania *Przeogl. Techn.* przez Stowarzyszenie, niemożliwym jest bowiem, aby *Przeogl. Techn.* miał przestać istnieć.

Następnie zabiera głos p. Chorzewski, wykazując, że Rada Stow. patrzy trzeźwo na sprawę wydawania *Przeogl. Techn.* i nie może się podjąć wydawnictwa o ile Zebranie Walne nie uchwali odpowiedniej składki, któraby zapewniła byt *Przeogładowi*. Proponowana przez Radę składka 120 mk. dla członków miejscowych nie obejmuje kosztów związanych z wydawnictwem *Przeogl. Techn.* Wspólnakładcy *Przeogl. Techn.* zrzucili z siebie ciężar wydawnictwa, przekazując go Radzie, która nie jest jednak powołaną do wyszukiwania redaktora i t. p., jest to bowiem rzeczą wspólnakładców. Należy dokładnie rozejrzeć się przed powzięciem decyzji w koszcie wydawnictwa *Przeogl. Techn.*, dotychczas nie mamy konkretnych liczb, a w obecnych warunkach, przy ciągłej zwwyżce cen druku i papieru, trudno jest nawet dokładnie określić z góry na cały rok budżet *Przeogl. Technicznego*.

Na wniosek złożony przewodniczącemu Zebrania uchwalono czas trwania przemówień ograniczyć do 5 minut.

W dalszym ciągu p. Manduk zaznacza, że wspólnakładcy *Przeogl. Techn.* zwrócili się dopiero w ostateczności do Rady o przejęcie pisma, t. j. dopiero wtedy, gdy Rada odmówiła wyasygnowania 36 000 mk. na *Przeogl. Techn.*, składka 180 mk. zabezpieczy byt *Przeogl. Techn.*, gdyż, o ile będzie wychodził jako tygodnik, można liczyć na dochód z ogłoszeń w wysokości 100 000 mk.

P. Drewnowski stwierdza, że na ostatnim Walnym Zebraniu, tak jak i obecnie, nikt nie oponował przeciw temu, aby *Przeogl. Techn.* był organem Stowarzyszenia, chodzi więc tylko o ustalenie składki, dostatecznie wysokiej, gdyż przy określeniu składki na 120 mk. rocznie *Przeogl. Techn.* nie mógłby być wydawany — popiera zatem wniosek p. Appla.

P. Twardowski wyjaśnia, że przy wydawaniu 1800 egzemplarzy *Przeogl. Techn.*, koszt odbitki w formie tygodnika wielkości 1 arkusza wyniesie 80 mk. rocznie, wielkości zaś 1/2 arkusza — 60 mk.

P. Budziński zaznacza, że *Przeogl. Techn.* winien wychodzić przynajmniej jako 2-tygodnik, będąc organem Stowarzyszenia, wtedy bowiem można dopiero liczyć na ogłoszenia. Jest to szczególnie ważne dla członków zamiejscowych. Obecnie minimalna tylko liczba członków korzysta ze Stowarzyszenia, organu technicznego brak, biblioteka bardzo słaba, a czytelnia również nie w komplecie.

Następnie zabiera głos p. Gruszczyński Ig., popierając wniosek p. Żaryna, aby koniecznie zdecydować wysokość składki zasadniczej 120 mk. dla członków miejscowych na potrzeby gospodarze Stowarzyszenia, Komisji zaś polecić rozpatrzenie sprawy wydawnictwa *Przeogl. Techn.*, który powinien wychodzić jako tygodnik, i po rozpatrzeniu sprawy wydawnic-

wa *Przeogl. Techn.* przez Komisję, ewentualnie podwyższyć składkę o sumę konieczną dla utrzymania *Przeogl. Techn.*

P. Gruszczyński zaznacza jednak, że składki zbyt srobować nie można, gdyż wypłacalność członków Stowarzyszenia jest bardzo słaba.

Przechodzi wniosek p. Żaryna w uzupełnieniu p. Ig. Gruszczyńskiego:

„Nie przesądzając sprawy stosunku *Przeogl. Techn.* do Stowarzyszenia, Zebranie Walne uchwała podwyższenie składki, poczynając od 1 stycznia 1920 r. na potrzeby gospodarze Stowarzyszenia, według następujących norm, proponowanych przez Radę:

1) wpisowe	50 mk.
2) składka: a) dla protektorów	180 „
b) „ członków miejscowych	150 „
c) „ „ zamiejscowych	90 „
d) „ gości stałych	160 „
e) ulgowe dla członków rozpoczynających zawód techniczny (w ciągu 3 lat od ukończenia zakładu technicznego)	60 „

Zebranie Walne uchwała również wybrać Komisję złożoną z 5 członków Rady i 5 członków Stowarzyszenia z poza Rady w celu rozpatrzenia stosunku *Przeogl. Techn.* do Stowarzyszenia. Wnioski Komisji Rada winna przedstawić w ciągu jednego miesiąca na nadzwyczajnym Zebraniu Walnym“.

Do powyższej Komisji wybrani zostali pp.: Bąkowski Franciszek, Drewnowski Symforjan, Mierzejewski Henryk, Rothert Aleksander, Witoszyński Czesław.

Przyjętym zostaje również wniosek Rady co do utrzymania uchwały Zebrania Walnego z dn. 27 czerwca 1919 r. następującej treści:

„Pozostawiając Radzie wybór sposobu rewindykowania zaległych składek po dyskusji nad podanym w punkcie 3 cim wnioskiem Rady, postanowiono od 1 stycznia 1920 r. wprowadzić bilety członkowskie półroczne, pobierając bieżącą składkę za pół roku z góry, przyczem upoważniono Radę do wydawania biletów członkowskich przed otrzymaniem zaległych składek i robienia w sprawie tych składek daleko idących ulg“.

6) Następnie przystąpiono do rozpatrywania nowego statutu Stowarzyszenia.

Projekt statutu referuje p. Chorzewski, zatrzymując się dłużej nad sprawą Urzędu dyscyplinarnego, który obecnie Rada proponuje nazwać „Komisją“ dyscyplinarną. Rada jest przeciwko instytucji Sądu Koleżeńskiego przy Stow. Techn., uchwalonej przez Delegację Kół i Wydz. ze względu, że mamy obecnie swoje własne sądy koronne. Natomiast Sądy Koleżeńskie mogą istnieć przy poszczególnych Kółach Zawodowych i Koleżeńskich.

P. Surmacki w imieniu Koła Elektrotechników składa następujący wniosek:

„Zważywszy: 1) że zespolenie polskich sił technicznych na polu naukowym i towarzyskim w jedno Stowarzyszenie Techników Polskich jest ze wszech miar pożądanem, 2) że takie zespolenie już zostało zapoczątkowane drogą Kół fachowych elektrotechników i częściowo chemików, 3) że uchwalenie przedłożonego statutu St. Tech. w Warszawie utrudniłoby akcję stworzenia Stowarzyszenia Techników Polskich—Zebranie Walne postanawia:

1) przekazać sprawę wypracowania statutu Stow. Techników Polskich z uwzględnieniem rezolucji Koła Elektrotechników z 30 czerwca r. ub. Specjalnej Komisji Statutowej, ukonstytuowanej na zasadzie regulaminu Delegacji Kół i Wydziałów;

2) powierzyć zwołanie powyższej Komisji tejże Delegacji“.

Wniosek powyższy zostaje odrzucony.

Ponieważ na sali pozostało zbyt mało osób do decydowania w tak ważnej sprawie, jak statut, więc p. Gruszczyński, w imieniu Rady stawia następujący wniosek:

„Zebranie Walne uchwała powołać Komisję do rozpatrzenia statutu Stowarzyszenia Techników w składzie następującym: z Rady Stowarzyszenia pp.: Chorzewski, Chromiński, Grusz-

czyński, Radziszewski; z Delegacji Kół i Wydziałów pp.: Etinger i Poths oraz 3 członków wybranych przez Walne Zebranie". Wniosek ten zostaje przyjętym.

Do Komisji powyższej wybrano pp.: Surmackiego, Szpońskiego i Żaryna.

P. Żaryn uzasadnia stanowisko Delegacji Kół i Wydz. w kwestji Sądu Koleżeńskiego, twierdząc, że ogólny Sąd Koleżeński przy Stow. Techn. jest konieczny, — obecnie np. powstaje taka anomalja, że do Stowarzyszenia należą członkowie usunięci z Kół Zawodowych lub Koleżeńskich.

Następnie przewodniczący udziela głosu p. Bąkowskiemu, który w gorących słowach dziękuje p. Chromińskiemu za pracę związaną z wydawaniem *Wiadomości Tygodniowych*, które z dn. 1 stycznia r. b. zostają zawieszane.

7) Komunikaty Rady:

P. Gruszczyński komunikuje, że na podstawie normalnego regulaminu dla Kół i Wydziałów utworzyły się przy Stowarzyszeniu:

a) Koło Żeglugi Napowietrznej: przewodniczący — p. Wasilewski, sekretarz — p. Kawecki;

b) Koło Leodyjczyków: przewodniczący — p. Gnoiński, sekretarz — p. Gruszczyński Waclaw;

c) Koło Techników cukrowni: przewodniczący — p. Rutkowski Tadeusz, sekretarz — p. Nowakowski Bolesław.

8) Wnioski członków.

P. Surmacki stawia następujący wniosek:

„Zebranie Walne upoważnia 2 kandydatów do Rady, którzy otrzymali największą liczbę głosów przy wyborach do stałego uczęszczania na posiedzenia Rady z głosem decydującym, gdy liczba gospodarzy obecnych jest niepełną, i z głosem doradczym, gdy Rada jest w komplecie“.

Wniosek ten został przekazany Radzie do rozpatrzenia i wniesienia na najbliższe Walne Zebranie.

P. Budziński wyraża życzenie: 1) aby wobec złej akustyki sali prelegenci nie posiadający silnego głosu, nie wygłaszali sami odczytów, lecz aby ich referat był odczytywany przez odpowiednią osobę; 2) aby uzupełnić czytelnię i bibliotekę.

Posiedzenie zamknięto o godz. 10 min. 30.

Sprawozdanie z Delegacji Kół i Wydziałów. Zebranie 85-e, 13 stycznia 1920 r.

Przewodniczący kol. Gnoiński, na wniosek którego wybrano kol. Surmackiego na sekretarza Delegacji wobec ustąpienia kol. Holdorfa. Odczytano i przyjęto protokoły dwóch poprzednich zebrań. Wobec ustąpienia kol. Gnoińskiego, który został wybranym do Rady, powierzono nadal przewodnictwo D. K. i W. kol. Wańkiewiczowi i Klarnerowi.

Kol. Etinger referował sprawozdanie z Komisji Statutowej, wyłonionej na ostatnim Zebraniu Walnem.

Komisja ta uchwaliła następujące zmiany:

1) postanowiono przyjmować kobiety do Stowarzyszenia;

2) podwyższono cenzus dla kandydatów na członków, nie mających wykształcenia technicznego — wymaganem będzie wyższe wykształcenie;

3) Zebranie Walne ma wybierać 4 zastępców do Rady;

4) Komisja Rewizyjna ma być wybierana na rok jeden.

Ponieważ w kwestji Sądów Koleżeńskich Komisja nie mogła wobec różnicy zdań wyrazić opinii, postanowiono na wniosek kol. Pothsa zwrócić się do Rady z propozycją, żeby Komisja ta została zwołana ponownie i postarała się dojść do konkretnego wyniku. Kol. Etinger odczytał następnie projekt „Związku“ stowarzyszeń technicznych. Postanowiono projekt ten rozesłać do Kół dla rozpatrzenia; ze strony D. K. i W. wyłoniono komisję, złożoną z kol.: Etingera, Pothsa i Rodowicza, do szczegółowego zbadania tegoż projektu.

Kol. Gnoiński odczytał ustawę Wydziału Prasowego i nadmienił, że niema kandydatów na członków tego wydziału; postanowiono więc wybór powierzyć Kołom.

Kol. Rodowicz w imieniu Koła Karlsruheńczyków wniósł propozycję utworzenia przy Stowarzyszeniu:

1) centralnego katalogu cenniejszych książek technicz-

nych, będących w posiadaniu kolegów, którzy zezwoliliby na korzystanie z książek w określonych godzinach;

2) centrali katalogów technicznych bibliotek warszawskich;

3) centrali katalogowej czasopism technicznych.

Wobec dzisiejszych trudności w nabywaniu książek i pism technicznych szczególnie obcych, propozycję przyjęto z uznaniem.

Postanowiono zwrócić się do Kół z prośbą o wybór składu Delegacji na rok 1920.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW ZAWODOWYCH.

Czasopismo naftowe. Zeszyt 1. Styczeń 1920. Treść: Od Wydawnictwa. O potrzebie idei, Dr. Jan Nowak. Wydawnictwo rozmaitych rop naftowych w ruchu fabrycznym, ułożył i napisał dypl. inż. L. Rosner i inż. Józef Wł. Florjan. Próby ulepszeń na polu techniki wiertniczej. Sprawy bieżące. Targ ropą i jej przetworami. Tabele statystyczne. Handel zamorski Ameryki produktami oleju ziemnego. Z naftowych spraw Rumunji. Przegląd giełdowy. Przegląd zawodowego piśmiennictwa. Wiadomości bieżące.

Przemysł i Handel. Zeszyt 2. 8 stycznia 1920. Treść zeszytu: Nasze konjunktury przemysłowe — Czesław Klarner. Kryzys węglowy — J. Kramsztyk. Przemysł papierniczy w Polsce — Jul. Puncel. Szkolnictwo zawodowe w b. Kongresówce — M. Ch. Bank Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu — S. C. Kronika krajowa: Z Ministerstwa Przemysłu i Handlu — Kronika węglowa — Kronika naftowa — Transport — Z Gdańska — Różne. Kronika zagraniczna: Francja — Anglja — Stany Zjednoczone — Włochy — Szwajcaria — Holandia — Szwecja — Norwegja — Finlandja — Niemcy — Czechy — Jugosławja — Rumunja — Turcja — Azja Mniejsza. — Rosja Sowiecka. Dział informacyjny: Przegląd Ustaw i Rozporządzeń — Statystyka — Ceny — Firmy ekspedycyjne w Gdańsku — Giełda — Bibliografja.

Wiedza Techniczna, miesięcznik ilustrowany Wojsk Technicznych. Poznań. Grudzień 1919. Nr. 4. Treść: Komisja Redakcyjna „Wiedzy Technicznej“. Z uroczystości poświęcenia sztandaru I-go baonu saperów wielkopolskich w Wągrowcu. A. Glik: Masowa fabrykacja samochodów w Ameryce. Ppor. St. Józwiak: Historia fortecznej stacji iskrowej w Poznaniu. Kpt. St. Rueger: O materiałach wybuchowych (proch bezdymny). Ppor. P. Kraczkiewicz: Potrzeba mechanizmu różnicowego i zmiany biegów (dok.). Kp. St. Krzywobłocki: Taktyczne wyzyskanie samochodów pancernych w akcjach bojowych. Por. T. Ruge: Wojenne mosty kolejowe (Most Austriacki systemu Kohna). Ppor. C. Sposoby przechwytywania cudzych rozmów telefonicznych lub telegraficznych na podstawie teorii termoelektronowej. — Składnica: Kpt. W. Hulewicz: Wiedza techniczna przed nar. Chrystusa. Mosty-olbrzymy. Motorowo-elektryczne pociągi pospieszne. Udział Polski w Olimpiadzie 1920 r. Patenty i t. d. Budowa wielkiej elektrowni w Małopolsce. Demobilizacja korpusu psów wojennych. Zakłady Kruppa fabryką aparatów fotograficznych. Święto radiotelegrafji W. P. Jubileusz karty pocztowej. Odpowiedzi. Zjazd mierników polskich w Poznaniu. Pisma i książki. — St. Skrzyński: Gadka żołnierska. Humor czarnych lampasów.

OD REDAKCJI.

Wszystkich Szanownych Kolegów Sekretarzy Posiedzeń technicznych, Kół i Wydziałów prosimy o nadsyłanie sprawozdań najdalej w poniedziałek wieczorem, każdego tygodnia, o ile mają być pomieszczone w najbliższym zeszycie „Przeglądu“.

CZASOPISMO GÓRNICZO-HUTNICZE

jest wraz z dwutygodniowym dodatkiem

CZASOPISMO NAFTOWE

jedynym w Polsce organem poświęconym
sprawom **górniczego, hutniczego**
i naftowego przemysłu oraz związanym
z nim gałęziom wiedzy i techniki.

Przedpłata roczna Mk. **60.**

Zeszyt pojedynczy Mk. **4.**

Biuro Redakcji i Administracji w Warszawie, Bie-
łańska 18, w Krakowie, Jagiellońska 5.

Konto P. K. O. № 141.049.

1

Ferromangan

Ferrosilicum

Ferromolybdän

Ferrowolfram

Nikiel w kostkach lub kulkach

Silico-Mangan-Aluminium

oferuje:

TOWARZYSTWO ODBUDOWY

Spółka z ogr. por. we LWOWIE.

Oferty na żądanie wysyła

BIURO CENTRALNE

LWÓW, AKADEMICKA 23,

lub

POLTHAP

Polskie Towarzystwo Techniczne dla Handlu i Przemysłu

WARSZAWA, UL. NOWY-ŚWIAT 46. TEL. 209-27.

289

Pierwsza w kraju fabryka

ŁĄCZNIKÓW DO RUR GAZOWYCH i OCYNKOWANYCH oraz ODLEWÓW LANOKUTYCH

ERNST ERBE w Zawierciu

po przerwie wojennej z d. 1 października r. b. uruchomioną została. Zamówienia przyjmują jeneralni reprezentanci

Paweł Jasiński i S-ka

Warszawa, Żórawia Nr. 9. Telefon Nr. 191-71.

293

ŻELAZO-BETON

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Warszawa, Nowy-Świat 35. Tel. 209-26.

Konstrukcje żelazo-betonowe i betonowe.
Budowa mostów i wiaduktów.
Budowa fabryk, hal i gmachów publicznych.
Roboty ziemne i budowa kolei żelaznych.

Sporządzanie projektów prowizorycznych
i wykonawczych oraz kosztorysów dla instytucji
rządowych, chcących wykonywać roboty sposo-
bem gospodarczym. **Dozór techniczny.**

Zarząd spółki stanowią:

Alfons Bogusławski, inżynier-architekt. **Władysław Kryński**, inżynier-budowniczy.

Władysław Malinowski, inżynier-technolog.

292

POTRZEBNY

jest teren dla budowy fabryki, oraz budynki fabryczne; pożądana jest instalacja elektryczna, kanalizacja, woda w bliskości, tor kolejowy. Oferty nprasza się składać w Centr. Biurze Ogłoszeń L. i E. Metzki i S-ka, Marszałkowska 130, pod S. O. D. A.

305

WL. BUDZIŃSKI INŻ.-DORADCA

Oceny, porady, projekty, dozór nad wykonaniem w zakresie: kotłów parowych, palenisk przemysłowych dla paliw stałych i płynnych, kominów fabrycznych kompletnych elektrowni i fabryk.

Informacje i porady dotyczące się kupna i sprzedaży maszyn, surowych materiałów i całych fabryk

Smolna 25, od 2 i pół do 4 i pół po poł. Tel. 39-32.

306

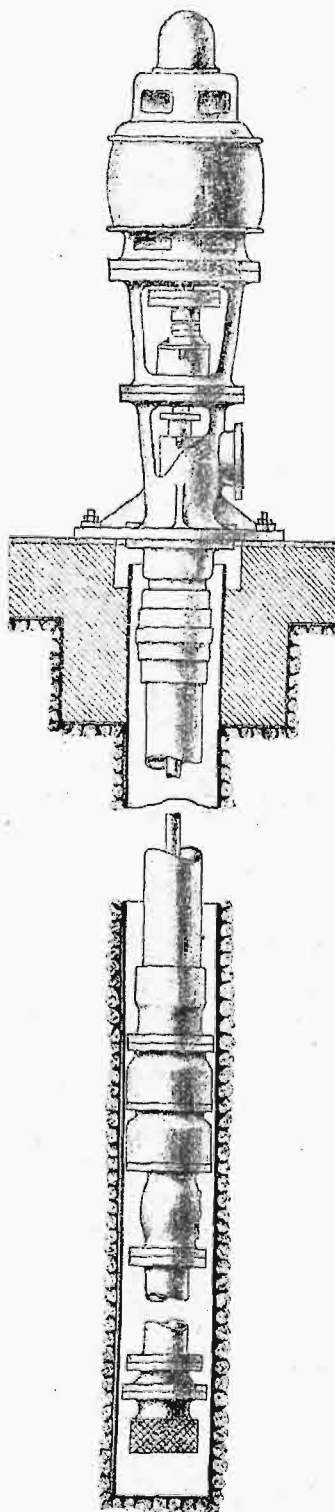

Taśmę izolacyjną czarną 15 mm. szeroką
pierwszorzędnej jakości z bieżących transportów

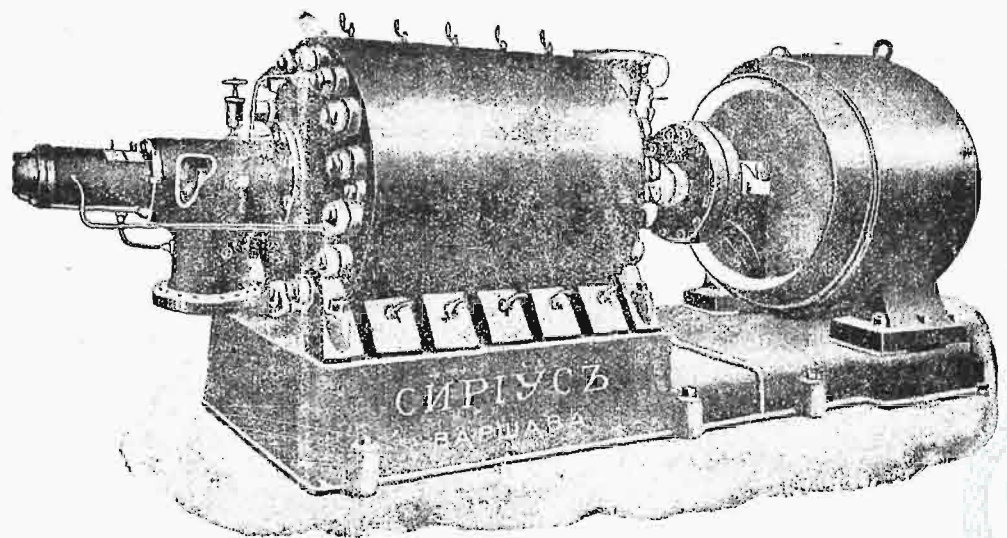
poleca **inż. Jan Idźkowski**

Warszawa, ul. Marszałkowska 79. Tel. 17-21, 254-94.

307

258

POMPY

ODŚRODKOWE

TURBINOWE

DLA WYSOKIEGO PODNOSZENIA

PIONOWE

SZYBOWE

SMOKI i WENTYLE ZWROTNE

WARSZ. EL. T-WO

SIRIUS

FABRYKA MASZYN i APARATÓW

Warszawa, Złota 65. Tel. 68-25.

